

S. Amrao
Singh
v.
The State

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਟ।

ਡੰਡਾਰੀ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ

ਐਸ. ਅਮਰਾਓ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 43.

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1898 ਦਾ V), ਸੈਕਸ਼ਨ 144— ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ। ਆਰਟੀਕਲ 19, 25 ਅਤੇ 31—1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਭਾਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਰਟੀਕਲ 19, 25 ਅਤੇ 31—ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ \$ ^{ccm}ber » 20 ਵੀਂ ਸੋਧ) ^{ਐਕਟ}, ਧਾਰਾ 5 (Sub19) 3— ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਕਹਿਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਅਤੇ ਅੰਸ ਅੰਤਰਾ ਵਾਇਰਸ - ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਨਿਯਮ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਆਰਟੀਕਲ 13 - ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਏ.ਸੀ.ਜੇ., 1951 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਪੈਰੋ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਫਿਰ ਉਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾਂ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 228 ਅਤੇ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ “ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਆਦਿ,” ਨੂੰ

S. Amrao
Singh

v.

The State

ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 144, ਸੀ.ਆਰ. PC, ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ* ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਐਚ.ਐਸ.ਗੁਜਰਾਲ

ਐਸ ਐਮ ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਫਾਰ ਰਿਸਪੌਂਡੈਂਟ।

ਆਰਡਰ.

ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 228 ਅਤੇ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜਲੰਧਰ, ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ - ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ - 188, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 144 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 144, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜਲੰਧਰ ਨੇ 10 ਮਾਰਚ 1951 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 144, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਡੀ.ਆਰ.

ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੇ "11 ਮਾਰਚ, 1951 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ - ਪੂਰੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗ, ਜਲੂਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ " ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ" ਸੀ। ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1951 ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ? ਪਿੰਡ ਢੇਸੀਆਂ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਅਤੇ ਰਾਹੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹਨਾਂ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 188, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

S. Amrao
Singh
D.

The State

Khosla, J.

S. Amrao
Singhv.
The State

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19, 25 ਅਤੇ 31 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ Khosla, J, ਕੰਟੈਮ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਅਨੁਛੇਦ 19 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਿਊਰ ਕੋਡ, ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰੋ*-ਆਰਡਿਊਰ ਕੋਡ, ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।) ਐਕਟ, 1951, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਸੀਕਰੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਆਰਟੀਕਲ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਹਿੱਸਾ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਪੂਰਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ.

ਧਾਰਾ 144 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1), ਕ੍ਰਿਮੀਨੇਟ ਪ੍ਰੋਸੈਸ-ਡਿਊਰ ਕੋਡ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“144.(1) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ, ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਇੱਕ ਚੀਫ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਉਪ-ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨਾ ਹੋਣ) ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸੂਬਾਈ ਗਵਰਨਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਚੀਫ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ * ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ ਉਪਾਅ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ;

ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਕੇਸ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 134 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਆਦੇਸ਼ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਹਦਾਇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ■ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਜਾਂ

S. Amrao
Singh
v.
The State

ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, *ਰੁਕਾਵਟ*, *ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਸੱਟ*, ਜਾਂ *ਰੁਕਾਵਟ*, *ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਸੱਟ ਦੇ ਜੋਖਮ*, ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ, *ਦੰਗਾ*, ਜਾਂ *ਝਗੜਾ*। ਜੇਕਰ ਇਸ ਉਪਭਾਗ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਤਿਰਛੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਪ ਭਾਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇਗਾ: -

“ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਕੇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ - ਧਾਰਾ 134 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਆਦੇਸ਼ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 144 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੋੜਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਫਰੇਮਰਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਜੋ ਦੂਜੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰੀਡਰਾਫਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ *ਅਲਟਰਾਵਾਇਰ* ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਕਈ ਉਪ-ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮਾੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 144(1) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ *ਉਲਟ ਹੋ ਸਕਦਾ* ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਲਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਜਾਂ- ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

S. Amrao
Singh
v.
The State

ਡੇਰ ਸੂਦ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ *ਰੋਮੇਸ਼ ਥਾਪਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ* (1) ਅਤੇ *ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ*, (2) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਮੇਨਟੇ ਨੈਸ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਆਰਡਰ ਐਕਟ, Khosla, J. 1949 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਮੇਨਟੇਨੈਸ ਆਫ ਪਬਲਿਕ ਆਰਡਰ ਐਕਟ, 1949, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਪਹਿਲੀ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿਗਾੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਅਜਿਹਾ ਸੀ + ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਅਵੈਧ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ "ਜਨਤਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸੰਭਾਲ-ਸੰਭਾਲ" ਅਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਨੂੰ ਪੈਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਕਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1950 ਐਸਸੀ, 124

(2) ਏਆਈਆਰ 1950 ਐਸਸੀ 129

ਮੇਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

Khosla, J.

S. Amrao
Singhv.
The State

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 25 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੁਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਨਤਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਿਊਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਬਚਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 31 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਕੰਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋ ਸੀਡਿਊਰ ਕੋਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 144, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਜਨਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀਜੇ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ